

Αρ. Φακ.: ΤΟΠ Α/Π 1713/2016

**ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΙΣ
ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΤΕΛΕΤΕΣ/ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ/ΕΠΙΣΗΜΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ**

Τομέας Εκπαιδευτικά/Υπαλληλικά

Προϊστάμενη: Μαρία Χριστοφόρου

Ερευνώσα Λειτουργός: Γεωργία Σταυρινίδου

Λευκωσία, 15 Ιουνίου 2017

1. Το παράπονο - αφορμή

Αφορμή για την παρούσα Τοποθέτηση αποτέλεσε παράπονο που η μητέρα τελειόφοιτου κατά τη σχολική χρονιά 2015-2016 μαθητή Λυκείου μου υπέβαλε, με επιστολή της ημερομηνίας 27 Σεπτεμβρίου 2016. Η εν λόγω κυρία προέβαλε τον ισχυρισμό ότι η Διεύθυνση του Λυκείου στο οποίο φοιτούσε ο γιος της δεν επέτρεψε στον ίδιο να παραλάβει το απολυτήριό του κατά την επίσημη τελετή αποφοίτησης, με το αιτιολογικό ότι ήταν αξύριστος, παρόλο που ήταν σε γνώση του σχολείου πως υπήρχε σχετική ιατρική σύσταση.

Με δεδομένο ότι ο (τότε) μαθητής ήταν ήδη ενήλικος κατά το χρόνο της αποφοίτησής του, ζητήθηκε από τον ίδιο να επιβεβαιώσει ότι ο ισχυρισμός της μητέρας του αποτελούσε για τον ίδιο παράπονο, του οποίου επιθυμούσε τη διερεύνηση. Ο τελευταίος ανταποκρίθηκε με προς εμένα επιστολή του ημερομηνίας 5 Νοεμβρίου 2016, επιβεβαιώνοντας τα πιο πάνω και προσθέτοντας ότι ούτε στην ομαδική φωτογράφιση, η οποία παραδοσιακά γίνεται για τους τελειόφοιτους μαθητές, του επιτράπη να συμμετάσχει, με το αιτιολογικό, και πάλι, ότι ήταν αξύριστος.

2. Η έρευνα

Για σκοπούς διερεύνησης του παραπόνου, με επιστολή μου ημερομηνίας 5 Δεκεμβρίου 2016, ζήτησα τα σχόλια και τις απόψεις της Διεύθυνσης του σχολείου, σε σχέση με τις θέσεις των παραπονουμένων, καθώς και αντίγραφο των εσωτερικών κανονισμών του εν λόγω σχολείου, οι οποίοι ίσχυαν κατά τη χρονιά που ανέκυψε η αιτία του παραπόνου.

Οι θέσεις της Διεύθυνσης και αντίγραφο των κανονισμών μου διαβιβάσθηκαν με επιστολή της τελευταίας, ημερομηνίας 9 Ιανουαρίου 2017. Αυτά μελετήθηκαν, όπως μελετήθηκε και η ισχύουσα νομοθεσία.

3. Διαπιστώσεις

- (1) Στους περί Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως Κανονισμούς (Κ.Δ.Π. 310/90, στο εξής: οι κανονισμοί), όπως αυτοί τροποποιήθηκαν μέχρι και την περίοδο στην οποία τοποθετείται χρονολογικά το παράπονο, προβλέπονται τα εξής:

- 3.(1) *Οποιοδήποτε πρόσωπο ή/και δημόσια αρχή εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στην ερμηνεία και εφαρμογή των παρόντων Κανονισμών έχει υποχρέωση, ανεξάρτητα από το κατά πόσο αυτό αναφέρεται σε συγκεκριμένο άρθρο ή μη, να ερμηνεύει και να εφαρμόζει τις διατάξεις του-*

- (α)
- (β)
- (γ) με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και την προσωπική αξία του παιδιού
, με ιδιαίτερη προσοχή στην προσωπική του κατάσταση, στην ευημερία και στις ιδιαίτερες ανάγκες του, και με πλήρη σεβασμό στη σωματική και ψυχολογική του ακεραιότητα,
- (δ)
- (ε)
- (στ)
- (ζ) με σεβασμό στην αρχή ότι η λήψη παιδαγωγικών μέτρων αποβλέπει στη βελτίωση της αυτοπειθαρχίας του παιδιού.
- (2) Κατά την εφαρμογή των παρόντων Κανονισμών, κάθε πρόσωπο ή δημόσια αρχή, λαμβάνει υπόψη, την υγεία του παιδιού και το κατά πόσο αυτό για οποιοδήποτε λόγο βρίσκεται σε ευάλωτη κατάσταση,
- 5.(1) Τηρουμένων των προνοιών των παρόντων Κανονισμών, ο μαθητής εκτελεί τα μαθητικά του καθήκοντα, όπως αυτά προβλέπονται από την εκπαιδευτική νομοθεσία και από τους εσωτερικούς κανονισμούς του σχολείου του.
- (2)
- (3) το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εκδίδει σχετικές εγκυκλίους, οι οποίες καθορίζουν την ευπρεπή εμφάνιση των μαθητών
- 19.(1) Κάθε σχολική μονάδα διαμορφώνει
 εσωτερικούς κανονισμούς.
- (2) Οι εσωτερικοί κανονισμοί ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας, δεν παραβιάζουν την ισχύουσα εκπαιδευτική νομοθεσία και συνάδουν με τις διατάξεις του περί της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Κυρωτικού) Νόμου και την αρχή της νομιμότητας των διαδικασιών και των παιδαγωγικών μέτρων, την κατ' αντιπαράσταση διαδικασία, την αναλογικότητα του

παιδαγωγικού μέτρου και την προσωποποίηση των παιδαγωγικών μέτρων και τους κανόνες της φυσικής δικαιοσύνης.

22.(1)(α) Τα παιδαγωγικά μέτρα αποβλέπουν στη βελτίωση της συμπεριφοράς του μαθητή και στην ενίσχυση της προσωπικής υπευθυνότητας και της αυτοπειθαρχίας του, καθώς επίσης και στη διασφάλιση, μέσα στην εκπαιδευτική κοινότητα, της δημοκρατικής ζωής, που αποτελεί προϋπόθεση για την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία της σχολικής μονάδας.

(β) Κατά την επιβολή οποιουδήποτε εκπαιδευτικού μέτρου από μέρους του αρμόδιου οργάνου, λαμβάνεται πάντα υπόψη το καλώς νοούμενο συμφέρον του παιδιού.

2(α) Παιδαγωγικά μέτρα και αντίστοιχα όργανα επιβολής τους είναι:

(i) Ο παιδαγωγικός διάλογος – Διδάσκων καθηγητής, Βοηθός Διευθυντής, Βοηθός Διευθυντής Α΄, Διευθυντής

(ii) η παρατήρηση – Διδάσκων καθηγητής, Βοηθός Διευθυντής, Βοηθός Διευθυντής Α΄, Διευθυντής

(iii) η επίπληξη – Διδάσκων καθηγητής, Βοηθός Διευθυντής, Βοηθός Διευθυντής Α΄, Διευθυντής

(iv) η κοινή γραπτή παιδαγωγική δέσμευση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή, για μικροπαραπτώματα στα οποία έχει υποπέσει, με την οποία δεσμεύεται ότι δεν θα επαναλάβει το παράπτωμα και ότι θα τηρεί εφεξής τους κανονισμούς τη συμφωνία προσυπογράφει και ο διδάσκων τη συμφωνία υπογράφει επίσης, αν κριθεί απαραίτητο από τον εκπαιδευτικό, ο γονέας/κηδεμόνας του μαθητή

(v)

(vi)

(vii) η εκτέλεση κοινωφελούς σχολικής εργασίας που στοχεύει κυρίως στην αξιοποίηση των ικανοτήτων/δεξιοτήτων του μαθητή προς όφελος της σχολικής κοινότητας. Η εκτέλεση της κοινωφελούς σχολικής εργασίας πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια λειτουργίας του σχολείου, πλην των διαλειμμάτων, υπό την επίβλεψη προσωπικού που ορίζεται κατά περίπτωση από το

όργανο επιβολής του παιδαγωγικού μέτρου ήτοι Β.Δ., Β.Δ. Α΄, Διευθυντή, Πειθαρχικό Συμβούλιο και καθηγητικό σύλλογο

(viii) η αποβολή μέχρι δύο (2) ημέρες – Βοηθός Διευθυντής, Βοηθός Διευθυντής Α΄

(3) Για τα παραπτώματα και τις συμπεριφορές που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι, μπορούν να ληφθούν διαζευκτικά οποιαδήποτε από τα παιδαγωγικά μέτρα που αναφέρονται στην τρίτη στήλη του Παραρτήματος Ι, αφού ληφθεί σοβαρά υπόψη η συμπεριφορά του μαθητή στο σύνολό της:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
(Κανονισμοί 20,22 και 29)

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ		ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ [ΚΑΝ.22(2)(α)]
Φοίτηση, εμφάνιση, γενική συμπεριφορά	(α)	
	(β)	
	(γ)	
	(δ)	
	(ε)	
	(στ) Παρά τις συστάσεις, συστηματική παρέκκλιση από τους κανονισμούς για ευπρεπή εμφάνιση	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 22.(2)(α)(i-iv,vii,viii)
	(ζ) Παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής μαθήματος ή άλλων σχολικών εκδηλώσεων	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 22.(2)(α)(i-iv,vii,viii)

(2) Στους εσωτερικούς Κανονισμούς Λειτουργίας του Λυκείου στο οποίο φοιτούσε ο παραπονούμενος, οι οποίοι ίσχυαν κατά την κρίσιμη σχολική χρονιά, περιλαμβάνονται τα εξής:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Εσωτερικοί Κανονισμοί έχουν ως στόχο την εδραίωση της δημοκρατικής οργάνωσης της σχολικής ζωής, της υπευθυνότητας, της αυτοπειθαρχίας και του αλληλοσεβασμού. Αποτελούν προέκταση των Κανονισμών Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, στους οποίους αναφέρεται επί λέξει: «Τηρουμένων των παρόντων κανονισμών ο/η μαθητής/τρια εκτελεί τα μαθητικά του/της καθήκοντα όπως αυτά αναλυτικότερα προβλέπονται από τους εσωτερικούς κανονισμούς του σχολείου».

Οι Εσωτερικοί Κανονισμοί διαμορφώνονται και προσαρμόζονται στην υφιστάμενη νομοθεσία, στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και στην αρχή της νομιμότητας

Το περιεχόμενο των Εσωτερικών Κανονισμών καθορίζει με σαφήνεια τους κανόνες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών της σχολικής μονάδας.

Επισημαίνεται ότι κανένας Εσωτερικός Κανονισμός δεν αναιρεί την επίσημη Εκπαιδευτική Νομοθεσία και τους Κανονισμούς Λειτουργίας Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης. Η προσπάθεια είναι να γίνουν περισσότερο κατανοητές κάποιες πρόνοιες των κανονισμών αυτών. Ως εκ τούτου στο παρόν έγγραφο δεν αναπαράγονται όλοι οι κανονισμοί οι οποίοι όμως παραμένουν σε ισχύ.

Γ. Εμφάνιση

Ως μη ευπρεπής θεωρείται η προκλητική εμφάνιση και αυτή που παραβιάζει τους επικρατούντες κανόνες της αισθητικής και ηθικής. Με βάση αυτό το σκεπτικό, το σχολείο θεωρεί ως μη ευπρεπή και προκλητική εμφάνιση τα πιο κάτω:

- **Για τους μαθητές**, το αξύριστο πρόσωπο, τα μούσια, τα γένια,

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ

Οποιαδήποτε παράβαση των πιο πάνω κανονισμών αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα και τιμωρείται ανάλογα. Πειθαρχικά παραπτώματα αποτελούν περιληπτικά τα πιο κάτω και για κάθε ένα επιβάλλεται ανάλογη ποινή

-
-
- Η μη συμμόρφωση στο θέμα της στολής και εμφάνισης
-

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΓΩΓΗ

1. Τα παιδαγωγικά μέτρα αποβλέπουν στη βελτίωση του μαθητή/τριας και την ενίσχυση της προσωπικής υπευθυνότητας και της αυτοπειθαρχίας του, καθώς επίσης και στη διασφάλιση δημοκρατικής ζωής, που αποτελεί προϋπόθεση για

την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία της σχολικής μονάδας μέσα στην εκπαιδευτική κοινότητα.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ		ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ
Φοίτηση, Εμφάνιση Γενική Συμπεριφορά		
	Παρέκκλιση από κανονισμούς για στολή ή και ευπρεπή εμφάνιση	μέχρι 2 ημέρες αποβολή

- (3) Σε γραπτές οδηγίες που η Διεύθυνση του Λυκείου έδωσε στους τελειόφοιτους μαθητές της σχολικής χρονιάς 2015-2016, αναφορικά με την τελετή αποφοίτησης, περιλαμβάνονται τα εξής:

Εμφάνιση

Αγόρια: ξύρισμα χωρίς μούσι ή γενειάδα.

Μαθητές που δεν θα τηρήσουν με ακρίβεια τα πιο πάνω, θα πάρουν το απολυτήριό τους την επόμενη μέρα από τη Γραμματεία του σχολείου.

.....

Παραλαβή Απολυτηρίων

Τα απολυτήρια θα παραληφθούν αμέσως μετά το τέλος της τελετής Κανένας μαθητής και για κανένα λόγο δεν πρόκειται να πάρει το απολυτήριό του ενωρίτερα από την καθορισμένη ώρα. Αν κάποιος βιάζεται να αποχωρήσει, μπορεί να παραλάβει το απολυτήριο του την επόμενη μέρα.

- (4) Σύμφωνα με ιατρικό πιστοποιητικό που εκδόθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2015 από ιατρό δερματολόγο και τηρείτο στα αρχεία του Λυκείου, ο μαθητής ήταν τότε ασθενής και βρισκόταν υπό συγκεκριμένη φαρμακευτική αγωγή για την οξώδη ακμή που είχε στο πρόσωπό του. Όπως αναφερόταν στο εν λόγω πιστοποιητικό, «λόγω της σοβαρότητας του φαρμάκου πρέπει να αποφεύγετε η έκθεση στον ήλιο και το συχνό ξύρισμα λόγω της πιθανότητας εμφάνισης ουλών ή ερεθισμού του δέρματος».

4. Οι θέσεις της Διεύθυνσης του Λυκείου

Στην προς εμένα επιστολή της, ημερομηνίας 9 Ιανουαρίου 2017, η νυν Διευθύντρια του Λυκείου, η οποία δεν είναι το πρόσωπο που διηύθυνε το σχολείο κατά την παρελθούσα χρονιά, αφού με πληροφορεί για τις πρόνοιες των εσωτερικών κανονισμών του σχολείου, τις σχετικές με την εμφάνιση των μαθητών, καθώς και τα αναφερόμενα στην παρ.3(3) πιο πάνω, παραθέτει τα εξής:

«Παράλληλα, οι μαθητές/τριες ενημερώθηκαν τόσο γραπτώς όσο και προφορικώς από τους/τις υπεύθυνους/ες καθηγητές/τριες τους ότι τα απολυτήρια θα τους δίνονταν αμέσως μετά το τέλος της τελετής, για να αποφευχθεί η αναστάτωση που παρατηρήθηκε τις προηγούμενες χρονιές, καθώς τα παιδιά που έπαιρναν το απολυτήριό τους αποχωρούσαν μαζί με τους γονείς τους, προτού ακόμη ολοκληρωθεί η απονομή απολυτηρίων σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες. Δηλαδή, το απολυτήριο και το αριστείο δόθηκαν από τον/την Υπεύθυνο/η Τμήματος και τον/την υπεύθυνο/η Βοηθό Διευθυντή σε όλα τα παιδιά της Γ' Λυκείου, μετά τη λήξη της τελετής, σε μια αίθουσα διδασκαλίας, όπως φαίνεται και στην ανακοίνωση που σας επισυνάπτω.

Ο (παραπονούμενος), μαθητής του τμήματος, σύμφωνα με τα όσα με πληροφόρησε η υπεύθυνη Βοηθός Διευθύντρια του τμήματος, προσκόμισε στις 16 Νοεμβρίου 2015 ένα και μοναδικό χαρτί (το οποίο επισυνάπτεται) από δερματολόγο, στο οποίο η γιατρός συνέστησε ότι πρέπει να αποφεύγεται η έκθεση στον ήλιο και το συχνό ξύρισμα. Παρά το γεγονός ότι η δερματολόγος συνέστησε να αποφεύγεται το συχνό ξύρισμα και όχι να μην ξυρίζεται καθόλου, το σχολείο επέδειξε τη νενομισμένη επιείκεια προς τον μαθητή και προέβη σε μια άτυπη συμφωνία μαζί του, να κρατά όσο το δυνατό μικρότερο το γένι του χρησιμοποιώντας ξυριστική μηχανή και όχι ξυράφι, κάτι το οποίο έπραττε σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς. Η υπεύθυνη Β.Δ. με πληροφόρησε, επίσης, ότι δεν του έχει επιβληθεί ποτέ τιμωρία σχετική με το πιο πάνω θέμα, αφού αυτός συμμορφωνόταν με την άτυπη αυτή διευθέτηση.

Τη μέρα της φωτογράφισης δεν του επιτράπη να φωτογραφηθεί στην **επίσημη φωτογραφία του τμήματος**, επειδή παρά τις επανειλημμένες συστάσεις εκ μέρους της Διεύθυνσης για ευπρεπή εμφάνιση, τη μέρα εκείνη ήταν εμφανώς αξύριστος. Παρόλα αυτά, η Διευθύντρια του εισηγήθηκε να φωτογραφηθεί στις **αναμνηστικές φωτογραφίες** του τμήματος, κάτι που ο μαθητής αρνήθηκε να πράξει. Στην τελετή αποφοίτησης παρά τις συστάσεις της Διευθύντριας και της Υπεύθυνου Β.Δ.Α' να ξυρίσει το γένι του, έστω και την υστάτη, ο μαθητής τήρησε μια αδιάλλακτη στάση. Εξ όσων με ενημέρωσε η Βοηθός Διευθύντρια, δεν του είχε απαγορευτεί να καθίσει μαζί με το τμήμα του και να παρακολουθήσει την τελετή.

Συγκεκριμένα, όταν διαπιστώθηκε από την Υπεύθυνη του τμήματος ότι ο μαθητής δεν ήταν στη θέση του, τον έψαξε μαζί με τη Β.Δ. του τμήματος. Επειδή δεν κατάφεραν να εντοπίσουν πού ήταν, είπαν σε συμμαθητές του να του στείλουν μήνυμα να προσέλθει στη θέση του πριν την έναρξη της τελετής. Εντούτοις, αυτός δεν κάθισε ανάμεσα στους συμμαθητές του.

Θεωρώ επιβεβλημένο να σας πληροφορήσω ότι τόσο οι Β. Διευθυντές/τριες όσο και οι καθηγητές/τριες με διαβεβαίωσαν ότι δεν αναγνώστηκαν κατά την Τελετή Αποφοίτησης τα ονόματα μαθητών οι οποίοι έφεραν γενειάδα πολλών ημερών, ενώ επιδείχθηκε επιείκεια στις περιπτώσεις παιδιών που ήσαν ελαφρά αξύριστοι. Εκείνο που όλοι θα επιθυμούσαν να γνωρίζετε είναι ότι η ανάπτυξη ελεύθερων, συνειδητών πολιτών που αυτόβουλα συμμορφώνονται σε σχολικούς κανονισμούς και μελλοντικά στους νόμους της Πολιτείας αποτελεί καθημερινή έγνοια και μέριμνα όλων. Το δημοκρατικό πνεύμα, ο σεβασμός και ο διάλογος που έχουν αναπτυχθεί στο Σχολείο το ανέδειξαν σε ένα από τα πιο ευνοούμενα, οργανωμένα και αποτελεσματικά σχολεία, όπως αποδεικνύουν οι διακρίσεις των μαθητών/τριών του σε διάφορους διαγωνισμούς αλλά και στις Παγκύπριες Εξετάσεις.»

5. Συμπεράσματα – Κριτική – Εισηγήσεις – Συστάσεις

Αντικείμενο της παρούσας Τοποθέτησης δεν είναι το ευρύτερο θέμα της εμφάνισης των μαθητών, για το οποίο πολλά έχουν αναφερθεί στο παρελθόν και μέσα από Εκθέσεις που υποβλήθηκαν από τις προκατόχους της θέσης μου και από άλλους εμπλεκόμενους (μαθητές, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού κλπ). Αυτό που στην παρούσα περίπτωση θα μας απασχολήσει είναι, συγκεκριμένα, το θέμα της εμφάνισης των μαθητών κατά την τελετή αποφοίτησης, το οποίο είναι γενικότερο και απασχολεί, ουσιαστικά, τις Διευθύνσεις όλων των Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, ιδιαίτερα των Λυκείων, κάθε χρονιά. Στο παρελθόν, Λειτουργοί του Γραφείου μου έτυχε να δεχθούν τηλεφωνήματα από Διευθυντές, οι οποίοι επιθυμούσαν να πληροφορηθούν κατά πόσο θα ήταν νόμιμη απόφαση η μη επίδοση απολυτηρίων, κατά τη διάρκεια της τελετής αποφοίτησης, στους μαθητές εκείνους που δεν πληρούσαν τα απαιτούμενα για χαρακτηρισμό της εμφάνισής τους ως ευπρεπούς. Με δεδομένη, λοιπόν, την ευρύτητα του θέματος, επέλεξα να υποβάλω Τοποθέτηση επ' αυτού, αντί Έκθεσης. Για τον ίδιο λόγο, δε γίνεται ούτε συγκεκριμένη αναφορά στο σχολείο και στο μαθητή που εμπλέκονταν στο υπό κρίση παράπονο-αφορμή, αφού αυτοί οι παράγοντες δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία για όσα θα καταγραφούν στη συνέχεια. Τα συγκεκριμένα συμβάντα θα λαμβάνονται, όμως, ως παράδειγμα και ως αφορμή, για τα όσα πρέπει να αναλυθούν.

Σε γραπτές οδηγίες, λοιπόν, που η Διεύθυνση του Λυκείου έδωσε στους τελειόφοιτους μαθητές της σχολικής χρονιάς 2015-2016, ενόψει, τότε, της τελετής αποφοίτησης, κυριολεκτικά υπογραμμιζόταν ότι «μαθητές που δεν θα τηρήσουν με ακρίβεια τα πιο πάνω (δηλ. τα σχετικά με την εμφάνισή τους), θα πάρουν το απολυτήριό τους την επόμενη μέρα από

τη Γραμματεία του σχολείου» [παρ.3(3) πιο πάνω]. Ακόμα, σύμφωνα με πληροφορία την οποία η Διεύθυνση του Λυκείου μου παρέσχε, κατά την τελετή αποφοίτησης δεν αναγνώστηκαν τα ονόματα των μαθητών οι οποίοι έφεραν γενειάδα πολλών ημερών [παρ.4 πιο πάνω]. Κατέστη, δηλαδή γνωστό στους τελειόφοιτους μαθητές οι οποίοι δε θα τηρούσαν τις οδηγίες που τους είχαν δοθεί αναφορικά με την εμφάνισή τους κατά τη τελετή αποφοίτησης, ότι θα υφίσταντο **συγκεκριμένη κύρωση** (το απολυτήριό τους δε θα τους επιδίδετο κατά τον τρόπο που θα επιδίδετο στους λοιπούς μαθητές) ενώ τους επεβλήθη και επιπλέον κύρωση (μη ανάγνωση των ονομάτων τους κατά την ίδια τελετή), για την οποία δεν είχαν καν προειδοποιηθεί.

Το δικαϊκό μας σύστημα διαπνέεται από την αρχή “nullum crimen, nulla poena sine lege” (κανένα έγκλημα, καμιά ποινή χωρίς νόμο), αρχή η οποία προβλέπεται και στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας (άρθρο 12) και που ισχύει στο πεδίο τόσο του ποινικού, όσο και του πειθαρχικού δικαίου, στα πλαίσια του οποίου εμπίπτει και η υπό κρίση υπόθεση.

Η **κατά διάφορο, σε σχέση με τους λοιπούς μαθητές, τρόπο** επίδοση απολυτηρίων στους τελειόφοιτους εκείνους που η εμφάνισή τους, κατά την τελετή αποφοίτησης, παρεξέκλινε από τις οδηγίες που είχαν δοθεί στους μαθητές, συνιστά επιβολή εν ευρεία εννοία ποινής (παιδαγωγικού/εκπαιδευτικού μέτρου), όπως εν ευρεία εννοία ποινή συνιστά και η μη δημόσια ανάγνωση των ονομάτων των εν λόγω μαθητών, ως αποφοιτούντων, κατά τη βραδιά εκείνη. Τούτου δοθέντος, προκειμένου να κριθεί η νομιμότητα των αποφάσεων επιβολής των ποινών αυτών, πρέπει να εξετασθεί αν αυτές προβλέπονται στους ισχύοντες Κανονισμούς, ως αυτοί εξειδικεύονται στους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας του σχολείου.

Στους ισχύοντες κανονισμούς [παρ.3(1) πιο πάνω] **δεν** προβλέπεται οποιαδήποτε ποινή – παιδαγωγικό μέτρο της φύσεως αυτών που έχουν επιβληθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η **συστηματική** παρέκκλιση από τους κανονισμούς για ευπρεπή εμφάνιση, όπως και η παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής σχολικών εκδηλώσεων (στις οποίες ας θεωρηθεί, **για πρακτικούς και μόνο σκοπούς της παρούσας Τοποθέτησης**, ότι ενέπιπτε η περίπτωση του παραπονούμενου) αντιμετωπίζεται με τις ποινές – παιδαγωγικά μέτρα που προβλέπονται στον Καν.22(2)(α) (i – iv, vii και viii) των Κανονισμών και που είναι ο παιδαγωγικός διάλογος, η παρατήρηση, η επίπληξη, η κοινή γραπτή δέσμευση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή, η εκτέλεση κοινωφελούς εργασίας και η αποβολή (ενν. από την αίθουσα διδασκαλίας) μέχρι δύο ημέρες. Ποινή – παιδαγωγικό μέτρο απομάκρυνσης από σχολική τελετή/στέρησης του δικαιώματος συμμετοχής σε αυτήν **κατά τον τρόπο που συμμετέχουν οι μαθητές των οποίων η εμφάνιση δεν παρεκκλίνει από ό,τι ορίζεται ως ευπρεπής εμφάνιση, δεν προβλέπεται**. Συνεπώς, η επιβολή τους συνιστά παράνομη απόφαση, γι’ αυτό και οι Διευθύνσεις των σχολείων θα πρέπει να τερματίσουν την τακτική επιβολής τέτοιων ποινών – παιδαγωγικών μέτρων.

Εξυπακούεται ότι τα πιο πάνω ισχύουν και για την περίπτωση της επίσημης φωτογράφισης του Τμήματος, ο αποκλεισμός από την οποία δεν προβλέπεται ως παιδαγωγικό μέτρο από τους Κανονισμούς και, συνεπώς, παράνομα λαμβάνονται τέτοια μέτρα. Μέτρα αυτής της φύσεως (αποκλεισμός από τελετή/φωτογράφιση), επαναλαμβάνεται, τότε μόνο μπορούν να λαμβάνονται, όταν συνάδουν με τις πρόνοιες της νομοθεσίας και τα δικαιώματα του παιδιού, που αναλυτικά παρατίθενται στην παρ.3(1) πιο πάνω.

Υπό το φως των πιο πάνω, το εμπλεκόμενο Υπουργείο καλείται, με εγκύκλιό του, να ενημερώσει τις Διευθύνσεις των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης ότι η τακτική λήψης των μέτρων που περιγράφονται πιο πάνω δε βρίσκει έρεισμα στην ισχύουσα νομοθεσία, γι' αυτό και θα πρέπει να τερματιστεί. Θεωρώ, επίσης, χρήσιμο, αντίγραφο της παρούσας Τοποθέτησης να διαβιβασθεί εκ μέρους του Υπουργείου σε όλους τους Διευθυντές των εν λόγω σχολείων.

Σημειώνεται και το εξής: τα όσα πιο πάνω αναφέρονται επ' ουδενί λόγω πρέπει να εκληφθούν ως έρεισμα και/ή ως ενθάρρυνση για άναρχη εμφάνιση των μαθητών κατά την τελετή αποφοίτησης τους/την επίσημη φωτογράφιση του Τμήματος τους. Η συμμόρφωση στους Κανονισμούς και στις οδηγίες που νομίμως δίδονται σ' αυτούς εξακολουθεί να αποτελεί υποχρέωσή τους, ακόμα και αν η επιβολή ποινής- μέτρων του τύπου αυτών που συνηθίζεται να επιβάλλονται δεν είναι νόμιμη και γι' αυτό γίνεται και εισήγηση τερματισμού της.

Όσον αφορά το παράπονο-αφορμή, ο παραπονούμενος αποφοίτησε πριν ένα περίπου χρόνο και καμία εισήγηση δεν μπορεί να αλλάξει τα γεγονότα. Ωστόσο (και παρά τις αντικρουόμενες θέσεις των δύο πλευρών) δε θα διστάσω να αναφέρω πως, πάντως, το θέμα της υγείας που, με βάση ιατρικό πιστοποιητικό, αντιμετώπιζε, δε φαίνεται να ήταν παράγοντας που λήφθηκε υπόψη, τουλάχιστον κατά την τελετή αποφοίτησης. Κλήθηκε να ξυριστεί, έστω και την υστάτη, όπως μου αναφέρθηκε, ενώ το όνομά του δεν αναγνώστηκε ανάμεσα στα ονόματα των αποφοιτούντων, ωσάν να μη συνέτρεχε λόγος να εξεταστεί η πιθανότητα η περίπτωσή του να μη ήταν "άλλη μία περίπτωση δύστροπου μαθητή". Αυτή η στάση ήταν ικανή να αμαυρώσει σημαντικές και μοναδικές στιγμές της ζωής του, γι' αυτό και θα έπρεπε, πέραν των λόγων που αναφέρονται γενικά πιο πάνω (ανυπαρξία, δηλαδή, σχετικής νομοθετικής πρόνοιας) να μην είχε τηρηθεί χωρίς, προηγουμένως, να εξεταστούν οι συγκεκριμένοι λόγοι για τους οποίους ο μαθητής εμφανίστηκε αξύριστος.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΓΣ/ΓΑ